

Crna Gora

Ministarstvo pravde

Analiza stanja postojećih prostornih kapaciteta u Istražnom zatvoru Podgorica sa predlozima mjera koje imaju za cilj poboljšanje uslova boravka pritvorenih lica

Decembar 2024. godine

Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave u nadležnosti Uprave za izvršenje krivičnih sankcija između ostalog je i izvršenje mjere za obezbjeđenje prisustva okrivljenog u krivičnom postupku-pritvor.

U Istražnom zatvoru Podgorica, organizacionoj jedinici Uprave, izvršava se mjera pritvora, za lica kojima je pritvor određen od strane svih osnovnih sudova na teritoriji južne i centralne regije Crne Gore, kao i od strane Višeg suda u Podgorici.

Analizom broja pritvorenih i osuđenih lica koja trenutno borave u Upravi, uočava se znatno izražen disbalans pritvorenika – osuđenika.

Imajući u vidu standard koji predviđa da se pritvorenom licu mora omogućiti minimalno 4 m² prostora, kapacitet objekta Istražnog zatvora Podgorica prvenstveno je bio predviđen za smještaj 292 pritvorena lica.

Uprava za izvršenje krivičnih sankcija je preduzela značajne aktivnosti u cilju povećanja smještajnih kapaciteta za smještaj 60 pritvorenih lica u Istražnom zatvoru Podgorica, na način što je izgradila objekat namijenjen za ambulante Sektora za zdravstvenu zaštitu i tako ambulante koje su bile pozicionirane u objektu Istražnog zatvora Podgorica izmjestila u novoizgrađeni objekat. Na taj način smještajni kapaciteti u Istražnom zatvoru Podgorica povećani su sa 292 na 352 mjesta za smještaj pritvorenih lica.

U objektu Istražnog zatvora Podgorica postoji 91 soba, od čega je prvenstveno postojala 81 soba, a rekonstrukcijom i prenamjenom osposobljeno je još 10 soba za smještaj pritvorenih lica od kojih su:

- 6 višekrevetih i 2 jednokrevetne predviđene za smještaj pritvorenika
- 2 dvokrevetne sobe predviđene za smještaj maloljetnika
- 61 višekrevetnih i 28 jednokrevetnih predviđeno za smještaj pritvorenika.

Međutim, imajući u vidu broj pritvorenih lica, u dužem vremenskom periodu prisutan je i jasno izražen problem prenaseljenosti smještajnih kapaciteta u Istražnom zatvoru Podgorica, a i koji je prepoznat i od strane relevantnih domaćih i međunarodnih organizacija.

Tokom 2022. godine broj pritvorenih lica kretao se između 370 do 400 lica, tokom 2023. godine taj broj se kretao između 420 do 460 lica, dok se usled nastavljenog trenda rasta broja pritvorenih lica u tekućoj godini taj broj kreće između 550 i 600 lica.

Kako bi se rasteretili smještajni kapaciteti u Istražnom zatvoru Podgorica i smanjila prenaseljenost, Uprava je preduzela određene mjere. Po odobrenju nadležnog suda određeni broj pritvorenika od druge polovine 2022.godine, smješta se u dijelu Zatvora za kratke kazne, dok se određeni broj pritvorenih lica smješta u pritvorskoj jedinici Zatvora Bijelo Polje uz saglasnost nadležnih osnovnih sudova iz centralne i južne regije.

Na dan 15.11. 2024.godine, od ukupnog broja pritvorenih lica koji iznosi 580, u objektu Istražnog zatvora Podgorica boravi 406 lica (što je za 54 lica više od predviđenih smještajnih kapaciteta), 130 lica iz Istražnog zatvora Podgorica je premješteno u Zatvor za kratke kazne u posebnom dijelu, odvojeno od osuđenih lica, dok su 44 pritvorena lica uz saglasnost nadležnih osnovnih sudova iz

centralne i južne regije premještena iz Istražnog zatvora Podgorica u pritvorsku jedinicu Zatvora Bijelo Polje, u kojoj se nalazi i 101 lice kojima je od strane nadležnih sudova iz sjeverne regije određen pritvor za smještaj u pritvorskoj jedinici Zatvora Bijelo Polje.

Rasterećenje na prednji opisan način u objektu Istražnog zatvora, a kako bi se smanjili bezbjednosni rizici, prijetnje i drugi izazovi u odnosu na toliki broj lica u objektu, ne znači da ta lica ne možemo tretirati kao lica koja pripadaju i čiji se smještaj vezuje isključivo za Istražni zatvor Podgorica.

Sa druge strane, primjenom aktivnosti za rasterećenje broja pritvorenika u Istražnom zatvoru Podgorica, na prednje navedeni način, znatno se opterećuju smještajni kapaciteti tih zatvorskih jedinica i dodatno usložnjavaju aktivnosti službenika obezbjeđenja, imajući u vidu razlike u načinu postupanja prema pritvorenima u odnosu na postupanje prema osuđenim licima.

Kada je u pitanju smještaj pritvorenih lica, u skladu sa članom 181 Zakonika o krivičnom postupku, u istu prostoriju ne mogu se smještati lica za koja postoji osnovana sumnja da su učestvovala u izvršenju istog krivičnog djela.

Imajući u vidu broj pritvorenih lica kojima je pritvor određen zbog učestvovanja u izvršenju istog krivičnog djela, smještajne kapacitete Uprave, kao i navedeno zakonsko određenje, smještaj pritvorenih lica je dodatno komplikovan. Ovo posebno kod činjenice da je u pritvorskoj jedinici Istražnog zatvora Podgorica smješten veći broj lica koja su, prema podacima nadležnih službi, pripadnici suprostavljenih organizovanih kriminalnih grupa.

Prenaseljenost za posljedicu ima ugrožavanje osnovnih ljudskih prava pritvorenih lica, zagarantovanih ustavom i zakonom, kao i potvrđenim međunarodnim dokumentima. Kao posljedicu imamo i veliki broj pritužbi koji se odnosi na uslove u zatvoru i ugrožavanje prava koja im kao licima lišenim slobode pripadaju i to u pogledu smještaja, zdravstvene zaštite, higijensko tehničke zaštite, šetnje na otvorenom prostoru, radnog angažovanja i organizacije slobodnog vremena, ostvarivanja kontakta sa spoljnim svijetom.

Takođe, prekobrojnost u Istražnom zatvoru uzrokuje loše materijalne i higijenske uslove što može uticati na pojavu zaraznih bolesti i ugroziti zdravlje pritvorenih lica, kao i povećati nasilje među pritvorenima.

U Izvještaju o radu Zaštitnika ljudskih prava sloboda za 2020., 2021., 2022. i 2023. godinu, ukazano je da loši materijalni uslovi, uz prekobrojnost u sobama zbirno rezultiraju ponižavajućim postupanjem u odnosu na pritvorena lica kako je to ustanovio i Evropski sud za ljudska prava u odnosu na našu državu.

U Izvještaju Nacionalnog preventivnog mehanizma, s obzirom na klimatsko područje u kojem je smješten Istražni zatvor Podgorica, za koje je karakteristična velika vlažnost tokom zimskih mjeseci i visoke temperature u ljetnjim mjesecima, zbog humanog postupanja treba nastojati da se obezbijedi minimum standarda za normalan boravak pritvorenih lica u sobama i samicama.

Usljed prekobrojnosti u Istražnom zatvoru Podgorica, te same strukture pritvorenika, tj. lica koja su učestvovala u izvršenju istog krivičnog djela, pripadnika suprotstavljenih kriminalnih grupa, lica različitog pola, lica za koja postoji opasnost da mogu doći u sukob, ne obezbjeđuje se ostvarivanje prava kretanja na otvorenom prostoru-šetnja u trajanju od najmanje 2 sata dnevno

kako je to propisano Zakonikom o krivičnom postupku, već se šetnja realizuje dva puta dnevno u trajanju od po 30 minuta.

U predmetu Bulatović protiv Crne Gore (predstavka 67320/10) Evropski sud za ljudska prava utvrdio je povredu člana 3 Konvencije u odnosu na podnosioca predstavke između ostalog zbog boravka na otvorenom prostoru kraćem od predviđenog.

Preporuka Komiteta ministara Savjeta Evrope - Evropska zatvorska pravila [Rec (2006)2], u tačkama 25.1 i 25.2 uređuje da „zatvorski režim mora predvidjeti izbalansiran program aktivnosti za sve zatvorenike i omogućiti svim zatvorenicima da provode van ćelija onoliko vremena koliko je potrebno za adekvatan nivo ljudske i socijalne interakcije”

Kako bi se unaprijedili uslovi u Istražnom zatvoru Podgorica i obezbijedili adekvatni smještani kapaciteti potrebno je izgraditi posebni objekat predviđen za smještaj 200 lica kojima je određena mjera pritvora zbog počinjenih krivičnih djela iz oblasti organizovanog kriminala, uz povećan nivo bezbjednosti ovih lica koji je u postojećim uslovima teško omogućiti.

Izgradnjom novog objekta pritvorske jedinice u kompleksu Uprave obezbijediće se prvenstveno unaprijeđenje nivoa bezbjednosti, uslova boravka lica lišenih slobode, uslova rada zaposlenih u pritvorskim jedinicama, prava pritvorenih lica, veća dostupnost kulturno sportskim aktivnostima, boravak na otvorenom prostoru, veća mogućnost radnog angažovanja pritvorenih lica, što će sa druge strane uticati na smanjenje nasilja među pritvorenicima, kao i trenda donošenja negativnih odluka kojim se utvrđuje da je država Crna Gora postupila suprotno članu 3 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.